

ARA QUE HA PASSAT SANT JORDI: VIDA LITERÀRIA I TELEVISIÓ
Isidor Cònsul

Fa algunes setmanes, Salvador Alsius es despenjà en aquest diari amb uns comentaris, pel cap baix polèmics, sobre la relació entre el món dels llibres i la televisió. Fou l'11 d'abril i en l'espai que substitueix els dilluns sabàtics de Ramon Solsona. Amb el títol Ara que ve Sant Jordi, aprofitava per fer boca de cara la diada i recordava la seva posició en una reunió recent entre representants del món del llibre i del món de la televisió. Aquesta reunió, convocada per la Institució de les Lletres Catalanes, va plantejar un dels dèficits la vida literària catalana dels darrers anys: la manca de suport logístic per part dels mitjans audio-visuals, i sobretot de la totpoderosa TV. Des de l'òptica del món les lletres es tracta d'una relació insuficient, més aviat difícil i on han calat foguerades d'exigències i descàrrecs per ambdues bandes.

El text de Salvador Alsius rodava per la banda d'una justificació camuflada d'atac i engaltava, potser massa a l'engròs, comentaris del tot fora de lloc. La seva argumentació parteix del convenciment que el màrqueting del sector (sector dels llibres i de la vida literària) ha de canviar de cap a peus i ja no es pot continuar alimentant dels tòpics de sempre. Fins aquí, i com a generalització, d'acord. Ara bé, quins són aquests tòpics?. N'hi ha dos, segons Salvador Alsius, que li manllevo: Tòpic número u. Cal fomentar la coneixença dels escriptors per part de la societat i per això és important el paper dels mitjans de comunicació. (...) Tòpic número dos. La televisió ha de parlar de llibres. Són uns enunciats tan clars que depassen la geografia del tòpic per aterrar en un paisatge d'obvietats. El problema, però, no sortia de l'evidència dels enunciats sinó del verí retòric amb què els acomboiava. El comentarista es demanava per què cal fomentar la coneixença dels escriptors?,

i apuntava tot seguit l'emplastre (això sí que és un tòpic), que el paper de l'escriptor està mimat socialment. I vinga retòrica interrogativa, ara per a la segona obvietat: Per què la TV ha de parlar de llibres? De quina manera?, I sobretot, quina televisió? Quins llibres?. I ho arrodonia lluint-se amb una esmena a la totalitat vers la crítica literària demanant que se'n potenciés una d'autèntica per substituir (sic) els pestilents turiferaris que la gent de lletres dedica a la gent de lletres. Suposo que la gent de la TV, viciats per una oralitat que s'endú el vent, acaben perdent el sentit del ridícul a l'hora d'escriure.

Bé, miraré de respondre. A totes les cultures amb una mica de decòrum es fomenta la coneixença i la difusió social dels creadors (escriptors, pintors, escultors i el que sigui), i en la jugada és cabdal el paper dels mitjans de comunicació. I, sí senyor, una TV pública ha de parlar de literatura (i d'art en general), perquè hi ha un sector de la població que ho reclama: des dels mateixos escriptors fins a les empreses editorials i tots els que insistim a llegir malgrat la banalització galopant d'aquesta fi de mil.lenni. Segona raó: el món editorial català ha demostrat unes dosis d'entusiasme, dinamisme i imaginació que són ben fàcils de comprovar, poso per cas, en l'operació de quiosc "Quinze Grans Exits", o en la promoció i vendes dels darrers premis Sant Jordi. En tots dos casos amb capacitat per posar en circulació algunes dotzenes de milers d'exemplars. Curt i ras, ha demostrat que les possibilitats de consum són més importants que no semblen si tothom fa bé la feina que li pertoca: els uns a escriure, uns altres a editar i a vendre, i, a qui correspongui, la feina d'informar i d'opinar. Però si l'argument comercial no sembla prou bo, en donaré un de literari que potser serà més convincent: el nivell de qualitat de la literatura catalana actual. La narrativa, sobretot, passa per un dels moments més dolços dels darrers trenta anys. I perquè no se'm pugui titllar de cofoista demano que m'ho avaluï l'increment espectacular de les traduccions de literatura

catalana contemporània a altres llengües. En els darrers cinc anys s'han traduït més de tres-cents títols de literatura catalana (la mitjana és d'un per setmana), i autors com Joan Perucho, Pere Calders, Josep M. Espinàs, Baltasar Porcel, Montserrat Roig, Jesús Moncada, Pere Gimferrer, M. Antònia Oliver i Quim Monzó es poden llegir en quatre, cinc, sis i set idiomes diferents arreu del món. Si es manté gaire el mateix ritme alguns arribaran en poc temps a la vintena de llengües des d'on regna, complaguda, La plaça del diamant, de Mercè Rodoreda.

No tinc cap dubte que TV de Catalunya s'ha consolidat com un projecte competitiu i de qualitat, i és cert que ha fet una feinada d'extensió i normalització lingüística. Però també ho és, de cert, que un balanç d'urgències de la seva programació cultural dóna un resultat tristot i més aviat decebedor. I més pobre, encara, si el balanç és estrictament literari. S'ha optat per un model exclusivament competitiu, que només sap ballar la música de les audiències i ha renunciat a exercir el benefici d'una pedagogia de suport per envigorir la vida literària catalana i cohesionar la cultura dels Països Catalans. Ni el Barça no ho és tot, encara que sigui importantíssim, ni TV de Catalunya, que és una TV pública, s'ha de moure exclusivament sota la dictadura de l'audiència.

Isidor Cònsul